

Bożena Bryńczak

Zwola, st. 1, gm. Miastków, woj.
siedleckie, AZP 64-74/1

Informator Archeologiczny : badania 30, 246-247

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZAMORZE, st. 16 (GAZ 93),
gm. Pniewy,
woj. poznańskie,
AZP 50-21/115

- osada wczesnośredniowieczna
- ślady osadnictwa nowożytnego

Ratownicze badania wykopaliskowe na trasie gazociągu Rosja–Niemcy, przeprowadzone przez mgr. Artura Sobuckiego (Ośrodek Naukowo-Konserwatorski PKZ sp. z o.o. w Poznaniu). Finansowane przez EuRoPol Gaz SA w Warszawie. Wytyczono 2 wykopy o wymiarach 62 x 13 i 63 x 13 m. Łącznie przebadano powierzchnię 1625 m².

Odkryto: 1) pozostałości osady wczesnośredniowiecznej – 11 obiektów, w tym 8 jam gospodarczych, palenisko, piec (?) i piwniczkę, z których pozyskano 50 fragmentów ceramiki; 2) ślady osadnictwa z okresu nowożytnego: 2 obiekty – glinianki.

Materiały i dokumentacja przechowywane są czasowo w Ośrodku Naukowo-Konserwatorskim PKZ sp. z o.o. w Poznaniu.

ZAWICHOST, st. 2,
gm. loco,
woj. tarnobrzeskie,
AZP 87-75/35

- ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego
- kościół św. Maurycego i cmentarz przykościelny (od XI-XII w.)

Ratowniczo-sondazowe badania wykopaliskowe, przeprowadzone we wrześniu i październiku przez prof. dr. hab. Stanisława Tabaczyńskiego (Instytut Archeologii i Etnologii PAN). Finansowane przez Instytut Archeologii i Etnologii PAN. Pierwszy sezon badań. Wytyczono 3 wykopy sondazowe: „Sad”, „Skarpa” i „Obryw”. Łącznie przebadano powierzchnię około 65 m².

W wykopie „Sad” zarejestrowano 20 jednostek stratygraficznych, w większości związanych z osadnictwem wczesnośredniowiecznym i średniowiecznym. W wykopie „Obryw” zadokumentowano 22 groby szkieletowe należące do cmentarza przykościelnego, i fragment muru kamiennego. W wykopie „Skarpa” odsłonięto częściowo mury fundamentowe i fragmenty posadzki, interpretowane jako pozostałości kościoła św. Maurycego, oraz towarzyszące kościołowi groby.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN. Badania będą kontynuowane.

ZWOLA, st. 1,
gm. Miastków,
woj. siedleckie,
AZP 64-74/1

- grodzisko wczesnośredniowieczne (VIII-IX, XI w.)

Badania ratowniczo-dokumentacyjne, przeprowadzone w dniach od 7 do 23 listopada przez mgr. Bożenę Bryńczak. Finansowane przez PSOZ. Trzeci sezon badań. Do badań zakwalifikowano 4 profile z 14 zaobserwowanych przekopów w obwałowaniach grodziska po północno-wschodniej i wschodniej stronie, zrobionych przez miejscowych rolników w celu dojazdu na pola.

W profilu A zadokumentowano pas zniszczeń długości 8,25 m i szerokości 1,10–1,70 m. Układ warstw był następujący: 1 – humus, 2 – żółty żwir z kamykami, 3 – szary żwir z drobnymi węgielkami drzewnymi, 4 – ceglastopomarańczowa glina przemieszana z szarym żwirem i fragmentami przepalonego drewna, 5 – zbitý, szarozółty piasek przemieszany z drobnymi kamieniami, 6 – polepa, 7 – laminowany piasek barwy żółtobrazowej. Profil B odczyszczono na odcinku 8 m (w najszerszym miejscu osiągał wysokość 2,25 m). Stwierdzono następującą stratygrafię: 1 – humus, 2 – jasnożółty żwir, 3 – glina, 4 – szarozółty żwir z drobnymi węgielkami, 5 – żółty piasek, 6 – zbitý, jasnoszary piasek z drobnymi węgielkami, zawierający materiał ceramiczny (5 fragmentów), 7 – szarozółty piasek. Długość badanego odcinka profilu C wyniosła 6 m, największa wysokość 1,60 m. Przy zachodnim krańcu widoczne były negatywy dwóch belek ułożonych poziomo. Warstwy wystąpiły w układzie: 1 – humus, 2 – ciemnożółty żwir z gliną, 3 – popielaty piasek, a w nim smuga z węglem drzewnym i ceramiką, 4 – brązowa glina, 5 – żółty piasek. Odsłonięta długość profilu D wyniosła 18,20 m, wysokość 2,60 m na poziomie warstwy przepalonych belek i 3,50 nad odkrytym obiektem. Stratygrafia profilu: 1 – szary humus, 2 – ciemnożółty żwir, 2a – jasnożółty piasek, 3 – brązowa glina, 4 – brązowa glina przemieszana z szarym żwirem, 5 – szarozółty piasek z licznymi węglami drzewnymi i kamykami, 5a – obiekt (w wypełniku szaroczarny żwir), 6 – popielaty żwir, 7 – glina przemieszana z ciemnożółtym żwirem, 8 – żółty piasek z przewarstwieniami żwirów, 9 – przepalony ceglasty żwir, 10 – czarna smuga z konstrukcjami drewnianymi. Przy wewnętrznym skłonie wału rysowała się warstwa przepalonych belek – w profilu dobrze czytelne są ich główki ułożone w odległości 40–60 cm od siebie.

Obiekt jest bardzo cenny poznawczo, dlatego należy zintensyfikować działania administracyjne służące jego ochronie oraz kontynuować badania przy profilu D, gdzie trzeba wy-

eksplorować widoczne konstrukcje drewniane i zabezpieczyć przed osunięciem pozostałą część profilu.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w PSOZ w Siedlcach.

Badania będą kontynuowane.

Żegotki, st. 5,
gm. Strzelno, woj. bydgoskie

patrz: neolit

Późne średniowiecze

BARTOSZYCE, st. 1,
ul. Starzyńskiego, wykop 4,
gm. loco, woj. olsztyńskie,
AZP 14-64/-

• miasto późnośredniowieczne i nowożytne

Ratownicze, przedinwestycyjne badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Jerzego Gulę. Finansowane przez inwestora prywatnego.

BIELSKO-BIAŁA st. 32,
rejon kościoła św. Mikołaja,
AZP 107-48/17

• relikty późnośredniowiecznych umocnień miejskich (XIV w.)

Badania wykopaliskowe w związku z projektami rewitalizacji terenu wokół kościoła, przeprowadzone w dniach od 30 lipca do 9 października przez mgr. Jacka Pietrzaka (Miejski Konserwator Zabytków w Bielsku-Białej). Finansowane przez Urząd Miejski w Bielsku-Białej. Pierwszy sezon badań. Założono 7 wykopów: I/96 (31 x 2 m) prostopadle do południowego muru kościoła, II/96 (5,5 x 3 m, poszerzony o odcinek 5 x 2 m) między murem zakrystii a budynkiem plebani, III/96 (18,5 x 2 m) przed frontem kościoła, IV/96 (2,8 x 2 m) i VI/96 (2,8 x 2 m) prostopadle do budynków na pl. św. Marka, V/96 (12,5 x 1,8 m) na ul. Cieszyńskiej, VII/96 (12,5 x 1,6 m) równolegle do wykopu III/96. Łącznie przebadano 179,2 m².

Głównym celem było przesledzenie przebiegu średniowiecznego muru obronnego, który w południowej części miasta nie zachował się. Do tej pory za jego pozostałość uznawano mur oporowy, który otacza kościół od strony południowej, pełniąc jednocześnie funkcję muru ogrodzeniowego. W wykopie II/96 odkryto dobrze zachowany relikw muru obronnego, wykonanego z kamienia łamanego na zaprawie wapiennej. Odkryty odcinek miał długość 4,80 m, szerokość 1,80 m w partii naziemnej i 2,10 m w partii fundamentowej. Fundament po obu stronach miał odsadzki. Zachowana wysokość części naziemnej wynosiła 1,20 m, a od odsadzki do stopy fundamentowej – 0,80 m. Mur w tej części miasta pełnił w średniowieczu funkcję podwójną: obronną oraz ogrodzenia cmentarza przykościelnego. Usytuowany na załomie skarpy miejskiej, poprzedzony był około 11-metrowej szerokości fosą, o głębokości ponad 3 m – jej pozostałości odkryto zarówno w wykopie I/96, przecinającym m.in. ul. Schodową, której przebieg jest identyczny z przebiegiem fosy, jak i w wykopie na pl. św. Mikołaja. Mur i fosę datować można na 1 połowę XIV w., odkryty relikw jest bowiem analogiczny do odkrytego w 1994 r. relikwu na zapleczu posesji Podcienie 5, gdzie zachował się również niezakłócony układ stratygraficzny, pozwalający datować wewnętrzny obwód murów miejskich na 1 połowę XIV w., a nawet na jego początek. Prace badawcze na ul. Cieszyńskiej zanegowały teorię o istnieniu w tym miejscu w średniowieczu bramy miejskiej. Odkryte tu relikwy pochodzą z XVIII w. i są pozostałością drugiej bramy miejskiej. Pierwotna brama znajdowała się w miejscu przebiegu ul. Celnej. Odkryto również dwadzieścia pochówków szkieletowych z dawnego cmentarza przykościelnego, datowanych na XVI-XVIII w. (na podstawie medalików, monet itp.), przy czym najniższe zalegające groby mogą pochodzić z okresu średniowiecza. Cmentarz, mur obronny i fosa przestały funkcjonować w XVII w., za czym przemawiają warstwy zasypiskowe fosy i cmentarza, jak też fakt, że na fragmencie rozebranego muru średniowiecznego posadowiono w XVIII w. fundament plebani.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum w Bielsku-Białej.